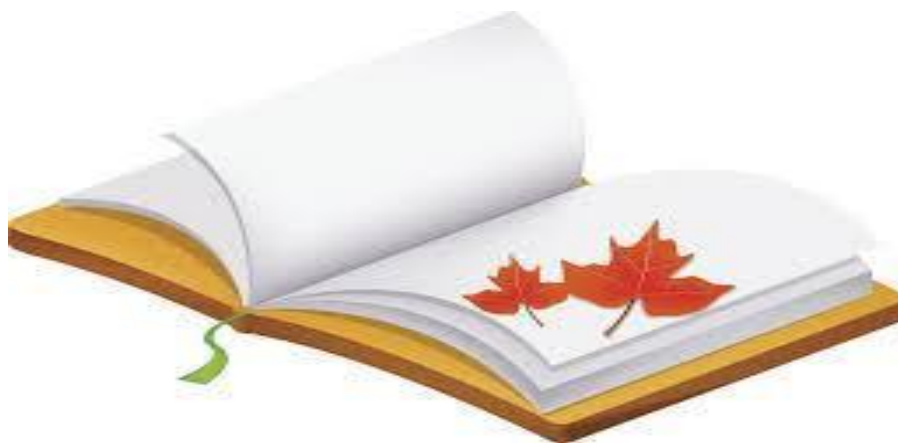

ВИМОГИ ДО ОСНАЩЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ МАЙСТЕРЕНЬ ПТНЗ

методичні рекомендації

Упорядник: Н.М. Піддубна, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, «Вимоги до оснащення та оформлення навчально-виробничих майстерень ПТНЗ», методичні рекомендації, Краматорськ, 2015. - 19 стор.

Консультант: Бережнов О.Є., начальник відділу ПТО Департаменту освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації

Підготувати висококваліфікованого робітника на сучасному етапі без відповідного оснащення навчально-виробничих майстерень в ПТНЗ практично неможливо. Надзвичайно важливе завдання професійної підготовки – наблизити виробниче навчання до реального виробництва, тому виникла нагальна потреба створити методичні рекомендації щодо матеріально-технічного, навчально-методичного забезпечення майстерень виробничого навчання.

Дана робота демонструє, як у повній мірі, згідно з стандартами відповідних професій, правил безпеки, правил охорони праці, за вимогами нормативних документів мають бути оснащені навчальні майстерні в професійно-технічних навчальних закладах.

При створенні даного посібника використано багаторічний досвід роботи методиста Навчально-методичного центру ПТО у Донецькій області Шкаєвої Ніни Олександрівни та заступника директора з навчально-виробничої роботи Краматорського вищого професійного училища (№ 14) Шаповалової Надії Олександрівни.

Методичні рекомендації призначені для заступників директора з НВР, старших майстрів та майстрів виробничого навчання ПТНЗ.

Рецензент: Крупко І.В., кандидат технічних наук, доцент кафедри «Підйомно-транспортні, будівельні, дорожні, меліоративні машини та обладнання», Донбаська Державна машинобудівна академія.

Літературний редактор: Васюхно Т.І., методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, спеціаліст вищої категорії.

Відповідальний за випуск: Гончаров Е.В., директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Розглянуто та схвалено:

Навчально-методичною радою
Навчально-методичного центру ПТО
у Донецькій області

Зміст

№ з/п	Тема	Сторінка
	Вступ	3
1	Загальна нормативно-правова база	4
2	Загальні положення	4
3	Вимоги до навчальних та навчально-виробничих майстерень	6
4	Матеріально-технічне забезпечення майстерень	10
5	Норми розміщення обладнання в майстернях	11
6	Паспорт навчально-виробничої майстерні	11
7	Права та обов'язки завідуючого майстернею	14
8	Висновок	15
9	А к т - д о з в і л на проведення занять у навчально-виробничих майстернях і на робочих місцях підприємств (Додаток 1)	16
10	Реєстрація вступного інструктажу з охорони праці для учнів під час професійного навчання в журналі обліку навчальних (навчально-виробничих) занять (Додаток 2)	17
11	Журнал реєстрації інструктажів учнів, вихованців з охорони праці на робочому місці (Додаток 3)	17
12	Список використаної літератури	18

Вступ

Професійно-практична підготовка (виробниче навчання) учнів у професійно-технічних навчальних закладах здійснюється відповідно до нормативно-правових документів професійно-технічної освіти, законодавства про працю, охорону праці, правил з техніки безпеки і виробничої санітарії та Державних стандартів з професії.

Навчально-виробничий процес у професійно-технічних навчальних закладах, незалежно від форм власності та підпорядкування, здійснюється відповідно до Державного стандарту з професії, робочих навчальних планів і програм, переліку виробничих робіт, нормативно-правових актів, навчально-методичних документів професійно-технічної освіти (Наказ № 419 від 30.05.2006 р. «Удосконалення навчально-матеріальної бази»).

При плануванні професійно-практичної підготовки використовуються заходи, які забезпечують вдосконалення виробничого навчання та виробничої практики, умови їх раціональної організації, своєчасного і повного виконання навчальних планів і програм, завчасної і ретельної підготовки майстра виробничого навчання до проведення кожного заняття. Завдяки плануванню забезпечується раціональне використання приміщень училища і обладнання, зв'язок теоретичного навчання з виробничим.

Для набуття умінь і навичок з професійно-практичної підготовки, яка починається з виробничого навчання у навчальних закладах, використовуються навчально-виробничі майстерні, де учні послідовно набувають первинні професійні уміння і навички виконання виробничих робіт.

В умовах сучасного виробництва, з використанням складної техніки та нових технологій, особливої актуальності набуває максимальне наближення оснащення навчально-виробничих майстерень у професійно-технічних навчальних закладах до рівня виробництва.

Отже, вимоги часу, сучасні виробничі технології потребують технічного переоснащення, оновлення, поповнення новими матеріалами майстерень навчальних закладів. Без цього неможлива якісна підготовка висококваліфікованих робітників.

I. Загальна нормативно-правова база

Законодавство України про професійно-технічну освіту базується на Конституції України і складається:

1. Закон України "Про освіту"
2. Закон України «Про професійно-технічну освіту»
3. Закон України "Про охорону праці"

Та нормативних документів, що регламентують високоякісну підготовку висококваліфікованого робітника на сучасному етапі:

1. Наказ МОНУ № 419 від 30.05.2006р. «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах зі змінами, внесеними наказом МОН України від 05.08.2008р. № 731 та наказом МОНУ від 10.07.2015 № 746, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 липня 2015 року за № 127358.

2. Наказ № 730 від 13.08.2007 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти».

3. Наказ Міністерства освіти СРСР № 134 від 15 жовтня 1974 р. із змінами й доповненнями «НПАОП 80.22-1.02-74 Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії для шкільних навчальних закладів і навчально-виробничих майстерень, а також для навчальних комбінатів, цехів (прольотів, дільниць) підприємств, у яких проводиться трудова підготовка учнів»

4. Наказ № 304 від 18.04.2006 р. «Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України»

5. Наказ Міносвіти України, і МВС України, ГУПО від 30.09.98 № 348/70 (z0800-98), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.12.1998 р. за № 800/3240 (із змінами) «Про затвердження Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України»

6. Наказ МО України від 16 червня 1994 року № 184 «Положення про навчальні майстерні загальноосвітнього навчально-виховного закладу»

7. Про використання мобільних телефонів під час навчального процесу. Це наказ МОНУ № 420 від 24.05.2007. По моєму цей документ зайвий, по-перше, він не регламентує роботу в майстернях, по-друге, він скасований наказом МОНУ № 910 від 07 серпня 2014 року

2. Загальні положення щодо оснащення й організації роботи в навчально-виробничій майстерні на основі нормативних документів

Навчально-виробнича майстерня – це приміщення, яке відповідає санітарно-технічним нормам і вимогам із професії, має бути оснащена сучасним обладнанням, засобами навчання, відповідати Державному

стандарту професійно-технічної освіти з професії, переліку основних обов'язкових засобів навчання.

Під час виробничого навчання та професійної підготовки у навчально-виробничих майстернях учні послідовно набувають первинні трудові уміння та навички виконання робіт.

Для належної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників треба створювати необхідні безпечні умови виробничої діяльності, які відповідають санітарно-гігієнічним правилам і нормам, затвердженим постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 64 (далі – ДСанПіН, та ДБН В.2.2.-3-97 „Будинки та споруди навчальних закладів”), вимогам пожежної безпеки.

Вимоги пожежної безпеки визначають "Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України", затвердженим спільним наказом Міносвіти України і МВС України від 30.09.98 № 348/70 (з0800-98), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.12.1998 р. за № 800/3240 (із змінами) (далі - НАПБ В.01.050-98/920).

Майстри виробничого навчання зобов'язані навчати учнів правильному та безпечному поводженню з обладнанням, яке є в навчальних майстернях, безпечним методам виконання робіт і стежити за дотриманням учнями заходів безпеки.

Відповідальність за дотримання правил техніки безпеки, виробничої санітарії і за охорону життя й здоров'я учнів під час роботи в навчально-виробничих майстернях несуть директори навчальних закладів, старші майстри та майстри виробничого навчання, які керують цією роботою.

Адміністрація навчальних закладів відповідає за проходження всіма вступниками до ПТНЗ медичного огляду з метою визначення можливості допуску їх до роботи в навчальних, навчально-виробничих майстернях. Надалі медичний огляд повинен проводитися не рідше одного разу на півріччя.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю підлітків, правила з техніки безпеки і промислової санітарії та з охорони праці неповнолітніх. Робота учнів без нагляду майстрів виробничого навчання в навчально-виробничих майстернях, а також використання їх на шкідливих роботах забороняється. Навчання на виробництві учнів, яким не виповнилося 15 років, забороняється.

У навчальних і навчально-виробничих майстернях робочі місця для учнів мають бути організовані в повній відповідності до вимог техніки безпеки і виробничої санітарії, згідно з наказами та Положеннями з техніки безпеки.

Навчання і робота учнів у приміщеннях навчальних і навчально-виробничих майстерень допускаються за умови виконання всіх вимог з техніки безпеки і промислової санітарії.

Дозвіл на проведення занять у майстернях видається перед початком навчального року комісією в складі представників адміністрації навчального

закладу і відповідальних осіб за охорону праці, життєзабезпечення та пожежну безпеку, затверджується наказом директора навчального закладу.

Дозвіл оформляється актом (форма акту – додаток 1).

3. Вимоги до навчальних і навчально-виробничих майстерень

Приміщення навчальних, навчально-виробничих майстерень ПТНЗ, розміщення в них обладнання і механізмів повинні відповідати вимогам санітарних норм проектування промислових підприємств, будівельних норм і правил, тимчасових санітарних правил організації та утримання навчально-виробничих майстерень.

Окремо розміщені навчальні майстерні повинні мати упорядковані безпечні підходи. Мати достатнє освітлення у вечірній час, світлову та звукову сигналізацію. Проходи і проїзди повинні мати асфальтове або цементне покриття.

Залежно від технологічного процесу, об'єму і маси обладнання навчально-виробничі майстерні можна розміщувати на будь-якому поверсі будівлі, за винятком підвального. При цьому міжповерхові перекриття мають відповідати нормам вимог звукоізоляції.

Убудовані в будівлі навчального закладу навчальні майстерні повинні бути ізольовані від навчальних кабінетів та інших приміщень (на першому поверсі в торцях будівель), мати звукопоглинаючі капітальні стіни і перекриття другого поверху.

Приміщення навчальних майстерень повинні бути світлими, теплими й сухими. **Забороняється організація майстерень у підвальних і напівпідвальних приміщеннях.**

Кубатура і корисна площа приміщень навчальних майстерень повинні строго відповідати діючим типовим проектам будівель, навчальних і навчально-виробничих майстерень ПТНЗ.

Відповідно до ДСанПіН 5.5.2-008-01 майстерні повинні бути розраховані **на 13 - 15 робочих місць**, обладнаних верстатами, пристосуваннями та іншим обладнанням, згідно з переліком основних засобів навчання та Держстандарту з професії.

У зв'язку з особливостями педагогічного процесу і великою фізичною активністю учнів під час роботи **площа робочого місця на одного учня** має бути збільшена на 25 – 40 % порівняно з нормою площі робочого місця дорослого робітника.

Так, для навчання за професією «Токар» площа на одного учня повинна становити 6 м², фрезерувальник і шліфувальник 9-12 м², електрозварник 7,5 м², для слюсарів-інструментальників, складальників, ремонтників та інших 4 м². (Наприклад з професії «Токар»: робоча площа майстерні з розрахунку на одного учня складає: 6 м² для 15 учнів = 90 м²).

Розміщення та обладнання інструментальних і складів повинні бути найбільш зручними для обслуговування навчально-виробничого процесу та транспортування інструмента, пристроїв, матеріалів і готової продукції.

Площа інструментальної для зберігання інструментів, пристроїв та абразивів має бути **не меншою як 15 м²**.

Підлога у виробничих майстернях (дерев'яна, цементна та ін.) має відповідати експлуатаційним вимогам до приміщення.

Висота стелі повинна бути не менше **3 - 3,5 м**. Стіни й стелі повинні мати покриття, що дасть можливість легко робити вологе прибирання приміщення.

Колір фарбування стін, підлоги, обладнання, інструментів добирається відповідно до вимог ергономіки і технічної естетики, з використанням сигнальних кольорів і знаків безпеки (мають мати матову поверхню, не давати відблисків).

Забезпеченість штучного та місцевого освітлення робочих місць в приміщеннях майстерень з обробки металу і деревини повинна бути: при люмінесцентних лампах 300 лк, при лампах розжарювання 150 лк; швейних майстерень при люмінесцентних лампах – не менш як 400 лк, при лампах розжарювання 200 лк; проходів навчальних майстерень – відповідно не менше як 100 і 50 лк (на підлозі).

Напрямок основного світлового потоку в навчальних приміщеннях повинен бути з лівого боку від учня, а на робочих місцях у навчально-виробничих приміщеннях – відповідно до технологічних вимог.

Вікна в майстерні повинні бути з лівого боку, щоб світло падало зліва на робочі столи. Вхід у майстерню повинен бути з боку перших робочих місць (з боку робочого місця майстра виробничого навчання);

Треба пам'ятати, що від хорошого природного освітлення майстерні залежить продуктивність занять та стан здоров'я учнів.

Вологість і температура повітря в навчальних майстернях мають відповідати вимогам, що встановлені для відповідних видів виробництва.

Вентиляція може бути природною, механічною або змішаною і повинна забезпечувати повітрообмін, температуру і стан повітряного середовища, що передбачені санітарними нормами.

У майстернях з обробки металу і деревини вентиляція повинна забезпечувати повітрообмін 20 м³/год. на одну людину. Виробничі процеси, що супроводжуються виділенням пилу, обладнують пристроями для його уловлювання і видалення. Місцеві відсмоктувачі повинні забезпечувати повітрообмін 250 м³/год.

Оптимальна температура повітря в приміщеннях навчальних майстерень з обробки металу і деревини повинна бути **+16 - +18 °С**.

Двері, сходи й коридор повинні відповідати вимогам будівельних і пожежних правил і норм. Проїзди й проходи всередині майстерні повинні мати чітко визначені габарити, окреслені білими лініями або показані знаками, що їх замінюють. Не дозволяється захаращувати проходи, сходи й коридори.

Майстерні мають бути обладнані умивальниками з гарячим водопостачанням.

Майстерні забезпечують доброякісною **питною водою** (температура води **+8 - +20 °С**).

У майстерні повинна бути медична **аптечка**, укомплектована **згідно вимог та без порушень терміну зберігання ліків**, для надання першої медичної допомоги.

Гардеробні, душові, туалети мають відповідати всім вимогам санітарно-гігієнічних норм.

Навчальні майстерні мають бути забезпечені **засобами пожежогашіння**, пінними та вуглекислотними вогнегасниками, універсальними аптечками першої допомоги.

Ворота і входні двері в капітальних стінах повинні бути утеплені. Біля воріт і дверей, через які відбувається транспортування матеріалів і виробів, мають бути опалювальні тамбури.

Двері повинні мати пристрої для примусового закривання (пружини, пневматичні затвори і т. д.). У воротах для проходу людей повинні бути хвіртки.

При експлуатації систем **електропостачання**, електрообладнання та електричного освітлення приміщень навчально-виробничих майстерень, лабораторій обов'язково необхідно дотримуватись вимог "Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів", затвердженого наказом Комітету по нагляду за охороною праці України Міністерства праці та соціальної політики України від 09.01.98 № 4 (з0093-98), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.02.98 за № 93/2533, НАПБ В.01.050-98/920 (з0800-98).

Обладнання в навчальних майстернях має бути розміщено так, щоб майстер з свого робочого місця міг проводити інструктаж для всієї групи. Зокрема мають бути забезпечені найбільш безпечні умови для роботи учнів, зручний доступ з усіх боків до обладнання при роботі та ремонті, а також при транспортуванні матеріалів, виробів, відходів.

Площа майстерні умовно ділиться на три зони:

Перша зона – робоче місце майстра виробничого навчання, яке облаштоване сучасним обладнанням та оснащене відповідно до вимог професії. В зоні робочого місця майстра виробничого навчання рекомендується розміщувати шафи-секції для зберігання навчально-наочних посібників, інструментів, приладдя, пристосувань тощо.

Друга зона – робочі місця учнів для інструктажів та практичних занять оснащені сучасними засобами навчання, обладнанням індивідуального та групового призначення, розміщеним в один, два ряди.

Третя зона – розміщення обладнання, наочних посібників (стелажі, стенди, вітрини тощо), в залежності від професії (для професій громадського харчування – ця позиція відсутня, оскільки це суперечить санітарно-гігієнічним нормам).

Основні (обов'язкові) стенди які мають бути розміщені в майстерні (лабораторії):

- Державна символіка;
- правила з охорони праці та безпеки життєдіяльності з професії;
- освітньо-кваліфікаційна характеристика з професії за розрядами;
- перелік навчально-виробничих робіт;

- стенд критеріїв оцінювання з наявністю структурно-тематичної схеми для проведення тематичної атестації
- правила протипожежної безпеки;
- засобів захисту, якщо передбачено професією;
- інструкції з техніки безпеки для конкретної навчальної майстерні.

Робоче місце майстра виробничого навчання залежить від специфіки відповідної професії, можливостей та загального навчально-матеріального оснащення ПТНЗ, має бути розміщено на підвищенні (подіумі, 300-400 мм над рівнем полу, загальною площею не менш як 3,5 x 2 м) і має бути оснащене:

- робочий стіл, стілець;
- демонстраційна дошка;
- шафи для зберігання наочних посібників, інструменту;
- обладнання для демонстрації прийомів та способів виконання робіт;
- стенд (методична робота майстра виробничого навчання);
- зразки еталонних виробів;
- на кожний урок – план уроку, інструкційно-технологічні картки, креслення;
- тематичні папки з дидактичними матеріалами та комплексно-методичне забезпечення для проведення занять (уроків) майстрами виробничого навчання (відображається у паспорті комплексно-методичного забезпечення).
- плакатниця;
- журнал виробничого навчання;
- інструкції з техніки безпеки по кожній темі навчальної програми з професійно-практичної підготовки;
- згідно з сучасними вимогами до уроку виробничого навчання з професійно-практичної підготовки робоче місце майстра виробничого навчання має бути обладнане сучасною комп'ютерною технікою.

Загальні вимоги до робочого місця майстра виробничого навчання: майстру в/н має бути зручно спостерігати за роботою учнів, а учням – добре бачити показ прийомів під час інструктажу послідовності виконання робіт, демонстрації експонатів, наочних посібників, креслень, технологічних карт та ін.

Робоче місце учня розташовується так, щоб майстер виробничого навчання був у змозі одночасно працювати із всією навчальною групою. У виробничій майстерні мають бути спеціально **обладнані місця для проведення інструктажів** (вступного, заключного, інструктажів з техніки безпеки і охорони праці) **та практичних занять.**

Робоче місце учня необхідно організувати таким чином, щоб забезпечити умови для проходження всіх тем навчальної програми виробничого навчання, а саме:

- площа, необхідна для роботи та обмежена розміщенням використовуваних засобів праці;
- обладнання, механізми та пристосування, на яких виконуються роботи;

- прилади для розміщення та зберігання матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції, відходів (стелажі, підставки, тара та інше);
- шафи, шухляди, стелажі, полиці тощо для розташування та зберігання інструментів, пристосувань та технічної документації;
- підйомно-транспортні засоби, закріплені за даним робочим місцем;
- прилади, які забезпечують відповідну трудову діяльність і безпечні умови праці (освітлення, вентиляція, охолодження пристроїв, різноманітного роду загородження, які передбачені правилами охорони праці);
- місце для учня чи бригади та пристосування для зручної роботи (підставки для ніг, стільці тощо).

Учнів треба вчити дотримуватися основних вимог до організації робочого місця:

- все необхідне для роботи має бути зручно розташованим і знаходитися «під рукою»;
- інструменти, пристосування та матеріали мають бути розташовані так, щоб можна було брати відповідною рукою, а саме, правою рукою – справа, лівою – зліва, частіше використовувані інструменти розміщують ближче;
- всі предмети, які використовуються, розміщують приблизно на рівні поясу;
- не слід класти один предмет на другий або на окрему поверхню обробленого виробу;
- документацію (креслення, технологічні або інструкційні картки, наряди та ін.) треба тримати в зручному для використання та захищеному від забруднення місці;
- заготовки та готові деталі слід зберігати так, щоб вони не захаращували проходи та не доводилося часто нахилятися або приймати незручну позу, коли треба брати або складати їх;
- легкі предмети рекомендується класти вище важких.

Від розташування заготовок, інструментів, пристосування, оброблених виробів залежить створювання зручних, високопродуктивних та безпечних умов для роботи учнів.

4. Матеріально-технічне забезпечення майстерні

Обладнання навчальних і навчально-виробничих майстерень має бути у робочому стані, непошкодженим і надійно закріпленим. Обладнання й механізми повинні мати всі необхідні надійно закріплені обмежувачі.

Розміщення обладнання (верстатів, машин, механізмів, верстаків тощо) має відповідати вимогам навчально-виробничого процесу, нормам розстановки обладнання й умовам його роботи, а також забезпечувати безпечні умови праці учнів. Біля кожного виду обладнання, на видному місці, мають бути розміщені правила з техніки безпеки та правила експлуатації даного виду обладнання.

Перелік необхідного обладнання, приладдя та інструменту для навчальних і навчально-виробничих майстерень згідно з Державним стандартом з професії, з якої здійснюється підготовка в навчальному закладі:

- наявність обладнання групового та індивідуального призначення, що відповідає сучасним вимогам, наближеним до виробництва (із розрахунку на 15 учнів);
- інструменту (із розрахунку на 15 учнів);
- приладів та пристроїв (із розрахунку на 15 учнів);
- наявність інвентарю (столи, стільці, шафи для зберігання навчально-наочних посібників, вогнегасники, аптечки першої допомоги тощо).

5. Норми розміщення обладнання в майстернях (НПАОП 80.22-1.02-74)

1. Робоче місце майстра виробничого навчання, що включає кафедру, верстак і демонстраційну дошку, має бути неподалік від входу.
2. Демонстраційну дошку і майстра виробничого навчання повинно бути добре видно з кожного робочого місця.
3. Відстань між слюсарними верстакami повинна бути не менше ніж **80 см**, а між рядами (проходи вздовж майстерні) – не менше, ніж **100 см**.
- 4 Відстань від верстатів до верстаків має бути не меншою ніж **90 см**.
5. Крайні лещата на багатомісних слюсарних верстаках, що упираються торцями в стіну, повинні бути від стіни на відстані, не меншій як **70 см**.
6. Відстань між столярними верстакami, розміщеними в ряд, повинна бути не меншою **65 см**, а між рядами – не меншою ніж **70 см**.
7. Розміщуючи верстаки в столярній майстерні, треба враховувати збільшення їхніх розмірів за рахунок висування затискних гвинтів.
8. Механічне обладнання потрібно розміщувати ближче до робочого місця майстра виробничого навчання. Токарні й фрезерні верстати встановлюють біля вікон майстерні на відстані **40-50 см** від стіни.
9. Заточувальний верстат встановлюють далі від інших верстатів.
10. Циркулярну пилку і фугувальний верстат потрібно встановлювати в допоміжному приміщенні так, щоб перед ними, а також уздовж них залишалось достатньо вільного місця, не менше ніж по **2 м** для переміщення матеріалу для розпилювання.

6. Паспорт навчально-виробничої майстерні

Паспорт навчально-виробничої майстерні – документ, де зафіксовано необхідне обладнання, приладдя та інструменти згідно навчальної програми, навчальна і методична документація, література для учнів та майстра виробничого навчання, а також оптимальний набір засобів навчання, які необхідні для повного і якісного вивчення всіх вузлових питань з професії та перелік навчально-методичних матеріалів по майстерні.

6.1. Обладнання для навчально-виробничої майстерні

№ з/п	Найменування обладнання	Наявні (шт.)	Необхідно придбати (шт.)
1.	Площа майстерні	кв. м	
2.	Освітлення		
2.1.	Штучне	лампи	

2.2.	Природне	вікна	
2.3.	Місцеве освітлення робочих місць	лампи	
3.	Опалення	централізоване	
4.	Вентиляція майстерні		
5.	Робочий стіл майстра	1	
6.	Стілець майстра	1	
7.	Демонстраційна дошка	1	
8.	Шафи		
9.	Обладнання		
10.	Стенди		
11.	Зразки еталонних виробів;		
12.	Плакатниці		
13.	Робочі місця учнів для проведення інструктажів	15	
14.	Інше		

6.2. Перелік виробничого обладнання виробничої майстерні

№ з/п	Найменування обладнання	Кількість
1	2	3
1.	Основне обладнання	
2.	Інструмент та пристосування	
3.	Зразки еталонних виробів	
4.	Інше	

6.3. Навчальні документи завідувача майстернею виробничого навчання

№ з/п	Найменування документації	Розробив	Затвердив
1.	Навчальний план (або витяги з нього)		
2.	Навчальна програма з професійно-практичної підготовки		
3.	Перелік навчально-виробничих робіт та плани уроків виробничого навчання		
4.	Освітньо-кваліфікаційна характеристика з професії		
5.	Критерії оцінювання по 12-ти бальній системі		
6.	Нормативи на оснащення майстерні		
7.	Перелік наявного обладнання та оснащення навчально-виробничої майстерні		

8.	План роботи навчально-виробничої майстерні		
9.	Інструкції з техніки безпеки		

6.4. Навчальна література, технічні засоби забезпечення для учнів та майстрів виробничого навчання

№ з/п	Найменування професії	Література	Наявно (шт.)	Необхідно придбати (шт.)
1	2	3	4	5
1.	Підручник			
2.	Технічна документація			
3.	Довідник			
4.	Інше			

6.5. Засоби навчання за темами з професії

№ з/п	Найменування предмету	Тема програми, тема уроку	Матеріально-технічне забезпечення	Необхідно придбати (шт.)
1	2	3	4	5
1.	Виробниче навчання			

6.6. Основні вимоги до документів з охорони праці та техніки безпеки

1. Інструкції з охорони праці та техніки безпеки для кожної конкретної навчально-виробничої майстерні *(розробляється творчою групою та затверджується директором ПТНЗ)*.
2. Журнал обліку інструктажів з техніки безпеки та охорони праці, тем програмного матеріалу та тексти інструкцій.
3. Сигнальні плакати з ТБ по безпечному виконанню основних прийомів робіт у даній навчально-виробничій майстерні.
4. Інструкції з ТБ та охорони праці і правила експлуатації на кожне обладнання.
5. У кожній навчально-виробничій майстерні має бути відповідальний за пожежну безпеку та електробезпеку. *(Призначається наказом директора ПТНЗ)*.
6. Аптечка та перелік ліків згідно з нормами.
7. Сигнальні таблички з номером телефону пожежної служби.
8. Вимоги до виробничої санітарії та гігієни праці, до спецодягу згідно з професією.

Примітка: за робочий стан обладнання несе відповідальність механік ПТНЗ та завідувач навчально-виробничої майстерні.

7. Права та обов'язки завідувача майстерні

Згідно з наказом № 665 від 01.06.2013 р. «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» керівник ПТНЗ наказом призначає завідувача майстернею (**Кваліфікаційні вимоги.** Повна вища освіта (магістр, спеціаліст). Стаж роботи – не менше 2 років), який зобов'язаний:

- створювати необхідні умови праці учнів відповідно до вимог техніки безпеки, охорони праці і протипожежної безпеки;
- стежити за виконанням учнями Правил та відповідних інструкцій з охорони праці (безпеки життєдіяльності) з питання електробезпеки, пожежної безпеки, виробничої санітарії та гігієни праці на робочому місці в майстернях під час навчання;
- забезпечує дотримання вимог безпечного проведення навчально-виховного процесу;
- вимагає у встановленому порядку забезпечення спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту;
- не допускає проведення навчальних занять або робіт учнів без спецодягу та інших засобів індивідуального захисту;
- несе відповідальність за збереження обладнання майстерні, справність засобів пожежогасіння;
- стежить за своєчасним проведенням технічного обслуговування та ремонту обладнання майстерні;
- здійснює навчання та інструктаж учнів з охорони праці, безпеки життєдіяльності відповідно до Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.04.2006 № 304. зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07.07.2006 за № 806/12680;
- розробляє разом з методичною цикловою комісією план роботи навчально-виробничої майстерні на навчальний рік по 4 розрядах;
- проводить профілактичну роботу щодо запобігання травматизму серед учнів під час навчально-виховного процесу;
- бере участь у розслідуванні та здійсненні заходів щодо усунення причин, що призвели до нещасного випадку;
- здійснюють першу допомогу у разі нещасних випадків, що сталися з учнями в майстерні;
- організовує поповнення майстерні обладнанням, приладами та іншими матеріалами, приймає матеріальні цінності (крім меблів) під відповідальність на збереження на підставі відповідних документів, забезпечує зберігання підзвітного майна, бере участь у інвентаризації та списуванні майна майстерні, яке не придатне до використання.

Висновок

В сучасних умовах підготовка кваліфікованих робітників ПТНЗ здійснюється на основі Державних стандартів з професії.

У кожному навчальному закладі навчально-виробничі майстерні мають бути обладнані згідно з їх переліком у затверджених навчальних планах або у Державному стандарті з професії.

Керівникам ПТНЗ необхідно приділяти особливу увагу постійному удосконаленню навчально-виробничих майстерень, поповнювати їх сучасним обладнанням, інструментами та приладами з метою поліпшення умов для придбання учнями практичних знань, умінь та навичок у роботі для подальшого освоювання нових технологічних процесів згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик.

Робота завідуючого навчально-виробничою майстернею має бути системною згідно з посадовими обов'язками на основі розробленої навчально-плануючої документації, підготовкою засобів навчання та направлена на виконання навчальної програми з професійно-практичної підготовки учнів.

Особливу увагу слід приділяти організації роботи в навчально-виробничих майстернях, з урахуванням дотримання усіх норм та вимог техніки безпеки, охорони праці та життєзабезпечення учнів.

Майстри виробничого навчання зобов'язані навчати учнів правильному та безпечному поводженню з обладнанням, яке є в навчальних майстернях, безпечним методам виконання робіт і стежити за дотриманням учнями заходів безпеки.

Режим роботи учнів у навчально-виробничих майстернях, а також під час проходження ними практики на виробництві повинен регламентуватися відповідно до навчальних планів і навчальних програм з професійно-практичної підготовки, переліку навчально-виробничих робіт згідно з Держстандартом з професії.

На учнів поширюються всі встановлені законодавством правила про працю підлітків, правила з техніки безпеки і промислової санітарії та з охорони праці.

Адміністрації ПТНЗ рекомендується більш уважніше і відповідальніше ставитися до підготовки навчально-виробничих майстерень до роботи та при оформленні Акту-дозволу на проведення у майстернях занять, приділяти особливу увагу робочому стану основного та допоміжного обладнання, пристосувань та інструменту.

Акт - д о з в і л
на проведення занять у навчально-виробничих майстернях і
на робочих місцях підприємств

Складено « ____ » _____ 20 __ р.

Ми, що нижче підписалися,

у складі голови комісії заст. директора з НВР _____,

Членів комісії: _____

завідувача навчально-виробничої майстерні _____,
 склали цей акт у тому, що:

1. У навчально-виробничій майстерні (цеху підприємства) для учнів організовано робочі місця, які відповідають нормам охорони праці, Правилам техніки безпеки і виробничої санітарії, а також віковим особливостям учнів. (НПАОП 80.22-1.02-74 «Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії для шкільних навчальних закладів і навчально-виробничих майстерень, а також для навчальних комбінатів, цехів (прольотів, ділень) підприємств, у яких проводиться трудова підготовка учнів»)

2. Адміністративно-педагогічний персонал ПТНЗ (підприємства) з Правилами техніки безпеки і виробничої санітарії для навчальних і навчально-виробничих майстерень, а також з Правилами техніки безпеки, що діють на підприємстві, транспорті, будівництві, в організації, де проходять практику учні, ознайомлений.

Комісія встановила, що ця навчально-виробнича майстерня (цех підприємства, діленьця, навчальний комбінат та т. і.) відповідає вимогам правил охорони праці і технічної експлуатації.

Виділено наступне обладнання:

№ з/п	Найменування	Кількість	Примітка
1	2	3	4

На підставі чого комісія вважає можливим допустити учнів для проходження навчально-виробничих робіт, практики, в чому і складено даний акт.

Голова комісії

_____ (підпис)

_____ (П.І.Пб.)

Члени комісії

_____ (підпис)

_____ (П.І.Пб.)

_____ (підпис)

_____ (П.І.Пб.)

РЕЄСТРАЦІЯ
вступного інструктажу з охорони праці для учнів під час
професійного навчання в журналі обліку
навчальних (навчально-виробничих) занять

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують	Дата проведенн я інструкта жу	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яка проводила інструктаж	Підпис	
				особи, яка проводила Інструктаж	особи, яку інструктую ть
1	2	3	4	5	6

Титульний аркуш журналу

(навчальний заклад)

ЖУРНАЛ
реєстрації інструктажів учнів, вихованців з охорони праці
на робочому місці

(майстерня, навчальна дільниця тощо)

Розпочато 20__ р.

Закінчено 20__ р.

№ з/п	Дата проведення інструктажу	Прізвище, ініціали особи, яку інструктують	№ групи	Вид інструктажу (первинний, позаплановий, цільовий), назва та номер інструкції	Причина проведенн я позаплано вого або цільового інструкта жу	Прізвище, ініціали особи, яка інструктує та перевіряє знання	Підпис	
							Особі, яку інструк тують	Особі, яка інструк тує
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Список використаної літератури

1	Закон України «Про освіту»
2	Закон України «Про професійно-технічну освіту»
3	Закон України "Про охорону праці"
4	«Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах», затверджене наказом МОНУ від 30.05.2006 р. № 419
5	Наказ МОН № 730 від 13.08.2007 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти»
6	Наказ № 419 від 30.05.2006 р. «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах.
7	Наказ № 730 від 13.08.2007 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти»
8	Наказ МО СРСР № 134 від 15 жовтня 1974 р. із змінами й доповненнями «НПАОП 80.22-1.02-74 Правила з техніки безпеки і виробничої санітарії для шкільних навчальних закладів і навчально-виробничих майстерень, а також для навчальних комбінатів, цехів (прольотів, ділянок) підприємств, у яких проводиться трудова підготовка учнів»
9	Наказ № 304 від 18.04.2006 р. « Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України»
10	Наказ Міністерства освіти України і МВС України від 30.09.98 № 348/70 (з0800-98), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.12.98 за № 800/3240 (із змінами)
11	Наказ МО України від 16 червня 1994 року № 184 «Положення про навчальні майстерні загальноосвітнього навчально-виховного закладу»
12	Методичні рекомендації / Укладач В.В. Паржницький. - К.: НМЦ ПТО МОН України, 2005.-16 с.
13	Горячова Л.Б. Методичні рекомендації. Вимоги до оформлення та оснащення навчально-виробничих майстерень у ПТНЗ. – Ужгород, 2013. – 14 с.